

VOORTGEZET ONDERWIJS VEROORDEEL VOOROORDELEN

INTRODUCTIEPAGINA

• Algemene informatie

Beste docent,

Voor u ligt de toolkit die RADAR voor u heeft ontworpen. Vanuit de resultaten van de Diverscity-meter is deze toolkit voor u geselecteerd. Deze toolkit is bedoeld om u te ondersteunen bij het bespreekbaar maken van seksuele diversiteit in de klas. In deze toolkit vindt u 3 oefeningen die u zelf kunt uitvoeren in de klas.

Uit onderzoeken blijkt tussen de 6 en 10% van de jongeren in Nederland een andere seksuele geaardheid of genderidentiteit heeft. Kortom iedereen krijgt in zijn of haar leven te maken met mensen met een andere geaardheid of genderidentiteit. Hoewel er veel verbeterd is in de maatschappelijke acceptatie van lesbiennes, homo's, biseksuelen en transgenders (LHBT), zijn er nog steeds veel mensen die homoseksualiteit als problematisch beschouwen. LHBT-ers ervaren nog steeds pesterijen, intimidatie en zelfs geweld. De negatieve houding hangt volgens het Sociaal Cultureel Planbureau samen met factoren zoals leeftijd (jongeren zijn minder tolerant), sekse (mannen hebben er meer moeite mee), religieuze opvattingen, ontbreken van een openlijke LHBT-er in de eigen sociale omgeving (onbekend maakt onbemind) en gehechtheid aan traditionele rolpatronen. Heteroseksualiteit is de norm in de samenleving. Dit kan leiden tot stress bij LHBT-ers en tot problemen met zelfacceptatie.

Eenzijds kan men dit probleem oplossen door de LHBT-ers meer te beschermen en individueel sterker te maken. Anderzijds is het zeer raadzaam om juist de niet LHBT-jongeren te leren hoe om te gaan met deze diversiteit. Deze toolkit geeft u de handvatten om het onderwerp als een integraal onderdeel van het leven te behandelen. Daarnaast is er het voordeel van de toolkit dat u zonder al te veel moeite deze ook kunt gebruiken voor het bespreken van andere maatschappelijke problemen. U hoeft alleen het onderwerp van seksuele diversiteit te vervangen door het door u gewenste onderwerp. Er zit een voordeel in een vergelijking trekken tussen diverse discriminatiegronden (seksuele geaardheid, etniciteit, ras, handicap, etc.) omdat de leerlingen dan kunnen ontdekken dat het effect van uitsluiting ongeacht de discriminatiegrond eigenlijk altijd hetzelfde is. De pijn, verdriet, angst en woede zijn overeenkomstig ook al is de grond anders. Hierin ligt mogelijk een optie om groepen die normaal elkaar nogal willen uitsluiten dicht bij elkaar te kunnen brengen door hun overeenkomstige ervaringen te kunnen delen.

Om het voor u als docent makkelijker te maken het onderwerp van seksuele diversiteit te bespreken is deze toolkit ontwikkeld door RADAR in opdracht van de Gemeente Rotterdam. Voor meer vragen of informatie, kunt u contact opnemen met diverscity010@radar.nl of 010 – 411 39 11.

• Info toolkit:

VEROORDEEL VOOROORDELEN

DOELSTELLING	- het zich inleven in de positie van mensen met een andere seksuele gerichtheid - duidelijk maken hoe weinig de meeste deelnemers van afweten van een andere seksuele gerichtheid - De werking van stereotypen onderzoeken - Leren hoe etikettering stereotype gedrag versterkt.

- Leerlingen krijgen inzicht in wat oplossingen zijn in geval van pesten/discriminatie van mensen die homoseksueel ('anders') zijn
- Leerlingen krijgen inzicht wat de gevolgen zijn van de oplossingen
- Leerlingen begrijpen dat niet alleen het 'slachtoffer' in deze iets kan doen, maar ook de 'toeschouwer' of 'meeloper'

BESCHRIJVING

Deze toolkit bestaat uit 3 oefeningen.

In de eerste oefening kunt u geregisseerd allerlei vragen laten passeren die de leerlingen misschien niet zelf durven te stellen. Aan de leerlingen wordt om de beurt gevraagd om de vraag te beantwoorden die in hun envelop zit. Na het antwoord kan de docent er voor kiezen om ook andere leerlingen te laten aangeven wanneer zij een ander antwoord hebben. Eventueel inclusief de reden waarom hun antwoord afwijkt.

In de tweede oefening leren de leerlingen al spelenderwijs wat het effect is van stereotypering en labeling. Als men iemand behandelt naar de vooroordelen die over iemand bestaan, dan loop je een grote kans dat iemand zich ook daar naar gaat gedragen. Het heeft in ieder geval een sterke invloed op hoe iemand zich zal voelen.

De derde oefening is een heel speels rollenspel waarin de leerlingen te zien krijgen hoe uitsluiting er uit ziet en wat verschillende oplossingen daartegen zijn. Het geeft leerlingen die niet de dader zijn, toch de mogelijkheid om de eigen verantwoordelijkheid in zulke situaties op te pakken.

TIJDSINVESTERING

Deze toolkit duurt ongeveer 135 minuten. Echter u kunt deze toolkit verspreiden over 3 lessen.

INHOUD TOOLKIT

Oefening 1		HET ENVELOPPENSPEL	
Doel:			
<ul style="list-style-type: none"> - het zich inleven in de positie van mensen met een andere seksuele gerichtheid - duidelijk maken hoe weinig de meeste deelnemers van afweten van een andere seksuele gerichtheid 			
Tijdsduur:			
60 minuten			
Doelgroep:			
Dit spel werkt bij praktisch iedere doelgroep, maar vooral ook geschikt voor schijntolerante of erg passieve groepen. Wel bestaat de kans dat het spel minder werkt bij groepen die het moeilijk vinden om over hun eigen persoonlijke mening te praten (komt voor bij allochtone groepen en groepen uit streng christelijke milieus)			
Ruimte:			
Groot genoeg om met alle deelnemers in een kring te zitten			
Stap		Actie docent	

1	<p>De docent maakt enveloppen met vragen klaar, voor iedere deelnemer één envelop. Vragen die in de enveloppen kunnen zitten, zijn bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Zou jij naast iemand willen zitten in de klas als die persoon homo of lesbo is?</i> - <i>Op welke manier is jouw leven anders dan dat van een homojongere?</i> - <i>Vind je het logisch dat, als je homo of lesbisch bent, je vriend(inn)en je niet mee vragen als ze iets leuks gaan doen?</i> - <i>Hoe denk je aan een relatie te komen?</i> - <i>Is het niet veel makkelijker om met allemaal homo's en lesbo's samen te wonen?</i> - <i>Vind je dat iemand mag laten zien dat hij homo of zij lesbisch is?</i> - <i>Vind je dat mensen homo's of lesbo's weigeren voor een baan, alleen maar omdat ze homo of lesbisch zijn?</i> - <i>Zou jij je vriendschap verbreken als mocht blijken dat je vriend(in) homo (lesbisch) is?</i> - <i>Vind je dat een homo gewoon mee kan voetballen in het voetbalteam, alle trainingen meedoet en zich in dezelfde kleedkamer omkleedt??</i> - <i>Mag je als homo of lesbo vader of moeder mag worden?</i> - <i>Mag je homo-zijn meespelen in een sollicitatie die je hebt lopen bij een bedrijf?</i> - <i>Vind je dat homo's of lesbo's extra hulp moeten krijgen bij het opvoeden van leerlingen?</i> - <i>Denk je dat je kunt kiezen of je homo of lesbo wilt zijn?</i> - <i>Je baas mag jou ontslaan omdat je homo of lesbo bent?</i> - <i>Vind je dat het homo's of lesbo's hun eigen schuld is als ze worden uitgescholden of aangevallen wanneer ze hand-in-hand over straat lopen?</i> - <i>Vind je dat homo's of lesbo's elkaar mogen zoenen op straat?</i> - <i>Is het je eigen schuld als je, omdat je homo of lesbo bent, geen baan krijgt?</i> - <i>Zou je het erg vinden als men over je homo/lesbo zijn een grapje maakt?</i> - <i>Zou jij, als je homo of lesbo zou zijn, het meteen aan je ouders vertellen of toch nog even wachten?</i> - <i>Vind je dat, wanneer je uitgescholden wordt op straat omdat je homo of lesbo bent, je hier maar tegen moet kunnen?</i> - <i>Vind je het nodig om jouw homo-zijn direct bij nieuwe medeleerlingen te melden?</i> - <i>Vind je dat de Nederlandse overheid je terug mag sturen als je als vluchteling naar Nederland komt en je hier pas vertelt dat je homo of lesbo bent?</i> - <i>Vind je dat jouw vrienden altijd rekening moeten houden met jouw homo-zijn als ze iets plannen?</i> - <i>Vind je dat je als homo of lesbo zelig bent?</i> - <i>Vind je dat je je homo-zijn moet verzwijgen zodat andere mensen niet van je schrikken?</i>
2	<p>De docent geeft van tevoren duidelijk aan dat het een spel betreft en speelt zelf de onwetende. Het spel bestaat uit kaartjes, waarop vragen staan, die vaak aan homo's of lesbo's gesteld worden. Elk kaartje zit in een gesloten envelop.</p> <p>De docent loopt rond met de stapel enveloppen en laat willekeurig iemand een envelop trekken die door deze persoon zelf beantwoord moet worden (inleving in de positie van de gehandicapte). De docent vraagt alleen verduidelijking en informatie naar aanleiding van de antwoorden die door de deelnemers gegeven worden. Wel kan de vraag na beantwoording doorspeeld worden naar de hele klas ("Zijn er mensen die hier anders over denken?")</p>
3	<p>De docent geeft aan dat het spel kan beginnen. Men moet het spel wel alert volgen zodat je kunt ingrijpen zodra het 'uit de hand loopt' en je vragen ter verduidelijking kunt stellen</p>
4	<p>In de nabespreking kan de docent de volgende soort vragen stellen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Vraag aan de deelnemers of er vragen waren waar zij nu nog eens met elkaar over zouden willen praten.</i> - <i>Bied de mogelijkheid aan de deelnemers om op eventuele vragen terug te mogen komen.</i>

- Hoe ervoeren zij het feit dat zij moesten antwoorden alsof zij gehandicapt waren?
- Zouden zelf altijd eerlijk op deze vragen antwoorden als ze gehandicapt zouden zijn?

Oefening 2 ETIKETTEN

Doel:

- De werking van stereotypen onderzoeken
- Leren hoe etikettering stereotype gedrag versterkt.

Tijdsduur:

45 minuten

Stap	Actie trainer
1	De trainer maakt voldoende etiketten met daarop een karakterisering van een persoon. Voorbeelden hiervan zijn: <ul style="list-style-type: none"> - ambtenaar - illegale asielzoeker - homo/lesbo - dief/dievegge - ex-junk - Marokkaan - Antilliaan - Etc.
2	De trainer zorgt dat hij per tafel van zes personen een groot tekenvel heeft.
3	De trainer legt het spel uit. <ul style="list-style-type: none"> - De klas wordt in groepjes van vijf à zes personen ingedeeld - Iedereen krijgt een sticker op het voorhoofd waar iets op staat wat je zelf niet kunt lezen/weten - Je mag elkaar niet vertellen wat er op staat. - Je behandelt elkaar wel conform wat er op het etiket staat (je gebruikt de stereotyperingen) - Het is de bedoeling dat je gezamenlijk een tekening maakt hoe jullie leven er uit zal zien over vijf jaar.
4	De trainer deelt de stickers uit en plakt ze op het voorhoofd van de aanwezigen. Let op geen negatieve stereotypering op een leerling die al relatief buitengesloten is in een klas!
5	Nadat de tekening af is worden ze opgehangen in de ruimte en mag de groep vertellen waarom ze tot dit resultaat zijn gekomen, nog steeds in acht nemende de sticker/stereotypering van elkaar.
6	De trainer zorgt dat iedereen weer zit voor de nabespreking
7	De trainer kan de nabespreking doen aan de hand van de volgende vragen: <ul style="list-style-type: none"> - Wie weet wat er op de sticker staat op het eigen voorhoofd? - Waaruit kon je afleiden wie/wat je was? - Hoe voelde het om in die rol steeds te worden aangesproken? - Had het effect op je deelname aan het maken van de tekening? - Wat zou het voor jou betekenen als je altijd tegen dit soort stereotyperingen aan zou lopen? - Hoe zou iemand zich voelen als hij/zij hier voortdurend mee geconfronteerd wordt? - Denk of dacht je zelf ook wel in stereotyperingen?

Oefening 3**ROLLENSPEL DE ONTMOETING****Doel:**

- Leerlingen krijgen inzicht in wat oplossingen zijn in geval van pesten/discriminatie van mensen die homoseksueel ('anders') zijn
- Leerlingen krijgen inzicht wat de gevolgen zijn van de oplossingen
- Leerlingen begrijpen dat niet alleen het 'slachtoffer' in deze iets kan doen, maar ook de 'toeschouwer' of 'meeloper'

Tijdsduur:

30 minuten

Doelgroep:

Vanaf 10 jaar

Ruimte:

Een speelvlak van een meter of 5x2, plus ruimte voor de rest van de groep om te zitten en te kijken naar het spel

Stap	Actie docent
1	Er wordt door 3 mensen een korte scene gespeeld. Een tweetal mensen gaan bij elkaar staan. De 3 ^e persoon is homo en wil erbij komen staan. Een van het tweetal is overduidelijk antihomo en vraagt de 3 ^e persoon (de homo) weg te gaan. Er ontstaat een korte discussie maar de 'anti-homo' neemt de andere persoon van het tweetal mee en ze gaan, de 3 ^e persoon (homo) achterlatend.
2	Hierna wordt gevraagd aan de leerlingen, wat er hier gebeurd is en of dit klopt. Leerlingen zullen hierop reageren. Zodra ze echter een oplossing aangeven, wordt de leerling die dit doet gevraagd om de rol in het spel over te nemen en de scene nogmaals te spelen.
3	Na de eerste uitgespeelde oplossing vraagt de trainer of er nog iemand een oplossing weet. Deze wordt op dezelfde manier als in stap 2 uitgespeeld.
4	Op deze wijze worden er verschillende oplossingen gespeeld voor zowel de 'homo' als ook naar wat de 'meeloper' kan doen. Door het te laten spelen kunnen de leerlingen meteen zien wat de gevolgen zijn van de oplossing.
5	Bij vrij weinig animo om iets te doen voor de homo kan de scene nogmaals gespeeld worden waarbij de rol van de homo verandert in die van een Marokkaan of vluchteling. Gekeken kan worden of dat de oplossingen anders maakt.
6	Nabespreking: Was je verbaasd over hoeveel oplossingen er voor hetzelfde probleem zijn? <ul style="list-style-type: none"> - Had je verwacht dat naast het 'slachtoffer' er nog iemand anders zou zijn die iets in de situatie kon veranderen? - Zou je elke oplossing zelf ook toepassen of heb je een voorkeur voor een oplossing? Geldt dit voor iedereen of is er wel verschil? En waar zou dat aan liggen?

NABLAD

• Colofon

Copyright tekst Stichting RADAR, 2016

Niet uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm en op welke wijze dan ook, zonder bronvermelding.

Tekst en ontwikkeling van de toolkits: Lavern Muller
Rob Stoop

Stichting RADAR
Grotekerkplein 5
3011 GC Rotterdam
010 – 411 39 11

Hopelijk heeft u aan de hand van deze toolkit een goed gesprek met uw leerlingen gehad over seksuele diversiteit. En zijn een aantal van hun mogelijke vooroordelen weggenomen. Het is belangrijk om kinderen reeds vanaf jonge leeftijd te laten kennis maken met (seksuele) diversiteit.

Mocht u geïnteresseerd zijn in nog meer toolkits, dan kunt u deze vinden via <http://diverscity010.nl/toolkits/>

